

SOCIOLOGIE – PŘÍLOHA 3

TÉMA 1. LEKCE: ÚVOD DO SOCIOLOGIE

Sociologie není jediná věda, která se zabývá společností. Je velice úzce spjata zejména s těmito vědními disciplínami:

- s filosofií: sociologie je s filosofií svázána *historicky*, vyvinula se z filosofie (zejména sociální filosofie) i *věcně*, protože téměř každý sociologický směr má „v pozadí“ určitou filosofickou soustavu;
- s historií: všechny sociální instituce (např. rodina) se vyvinuly a jejich lepší pochopení je možné jen na bázi historického vědění, také pochopení vývojových tendencí (např. přechod od tradiční k moderní společnosti) není bez historické vědy možné;
- s psychologií, zejména se sociální psychologií: v některých částech se překrývají (např. ve studiu vztahů v malých skupinách), sociologie se nesnaží vysvětlit sociální život psychickými pohnutkami, ale bez psychologického vědění je neúplná;
- s ekonomikou: hospodářský život je podstatnou složkou sociálního života, i když ne všechny sociální jevy se samozřejmě dají vysvětlit přímo ekonomicky, ekonomické chování může být i modelem sociálního chování;
- s antropologií: sociální a kulturní antropologie se soustřeďuje na studium společenství a na jejich způsob života (malých, písma neznalých i moderních společností)
- s politikou: se sociologie překrývá při zkoumání témat jako je volební chování, neformální mocenské struktury apod.
- s ekologií: ekologie se sociologizuje – ekologický problém není jen přírodovědeckým, ale také sociálním, politickým a ekonomickým.

Sociologie má tedy úzký vztah k sociálním i přírodním vědám (např. k matematice, logice a statistice, k demografii, biologii, etologii apod.)

Struktura sociologie a mezioborové souvislosti:

Sociologie

filosofické předpoklady
paradigmata

obecné sociologické teorie,
pojmy, metody

teorie dílčích stránek
společenské skutečnosti

konkrétní sociologické
disciplíny

empirický výzkum

metody
a techniky
sběru

zpracování
dat

Příbuzné vědy

filosofie

ekonomie, antropologie,
psychologie, historie,
etnologie

demografie, právo, politologie,
estetika, jazykověda,
medicína, pedagogika

matematika, statistika,
logika,

kulturní antropologie

SOCIOLOGIE – LOSOVACÍ LÍSTKY

TÉMA 2. LEKCE: HISTORICKÝ VÝVOJ SOCIOLOGIE A SOUČASNÁ SOCIOLOGIE

Losovací lístky pro rozdělení do skupin:

 TKS 1	 TKS 2	 TKS 3	 TKS 4	 TKS 5
 TKN 1	 TKN 2	 TKN 3	 TKN 4	 TKN 5
Σ TIP 1	€ TIP 2	£ TIP 3	¥ TIP 4	∂ TIP 5
 TKS 1	 TKS 2	 TKS 3	 TKS 4	 TKS 5
 TKN 1	 TKN 2	 TKN 3	 TKN 4	 TKN 5
Σ TIP 1	€ TIP 2	£ TIP 3	¥ TIP 4	∂ TIP 5

SOCIOLOGIE – PŘÍLOHA 1

TÉMA 2. LEKCE: HISTORICKÝ VÝVOJ SOCIOLOGIE A SOUČASNÁ SOCIOLOGIE

Skupina TKS (teorie konsensuální)

Teorie konsensuální předpokládají, že v základu sociálního řádu stojí nepsaná úmluva, podle níž se lidé více či méně vědomě zavazují, že budou dodržovat pravidla umožňující jim vzájemné soužití. Snaží se maximalizovat výhody, minimalizovat vzájemné třecí plochy. Filosofickým předpokladem všech vysvětlení tohoto typu je *teorie společenské smlouvy*.

Konsensuální teorie vykládají problém sociální změny jako výsledek postupného přizpůsobování systému měnícím se potřebám či vnějším okolnostem.

Toto paradigma vzniká společně se sociologií.

Zcela zřetelně byl tento přístup formulován teprve strukturním funkcionalismem.

(kořeny: A. Comte, H. Spencer, V. Pareto, E. Durkheim)

nejvýznamnější Talcott PARSONS: Sociální řád je založen na určitém minimálním konsensu (= shodě) ohledně základních hodnot. Jen za této podmínky se sociální řád může reprodukovat. Existují četné mechanismy, které umožňují, aby tato podmínka splněna byla. Sociologie je studiem těchto mechanismů a jejich případných poruch. Pokračovatelem je mladší Parsonsův současník Robert K. Merton.)

Kromě strukturního funkcionalismu zařazujeme do skupiny konsensuálních teorií i teorii sociální směny. Teorie směny vychází z předpokladu, že lidé ve vzájemných kontaktech respektují pravidla, která jim umožňují maximalizovat zisk, jenž jim může ze styku s druhými vyplynout. Principy tržně regulované směny jsou zobecněny na veškeré lidské chování a vystupují jako základ pro výklad mechanismů lidského soužití. Respektování principů směny je výhodné pro všechny zúčastněné, takže neexistují důvody, proč by bylo zapotřebí členy společnosti ke vzájemnému směřování čehokoliv nějakým způsobem nutit.

(kořeny: sociální psychologové J. Thibaut, H. Kelley, G. C. Homans, sociolog G. Simmel, antropolog B. Malinowski, sociolog Marcel Mauss)

nejvýznamnější: George Caspar HOMANS, Peter BLAU)

Argumenty naší dvojice:

další argumenty:

závěry formulované skupinou č. ____ (1.–5.):

SOCIOLOGIE – PŘÍLOHA 2

TÉMA 2. LEKCE: HISTORICKÝ VÝVOJ SOCIOLOGIE A SOUČASNÁ SOCIOLOGIE

Skupina TKN (Teorie konfliktu)

Teorie konfliktu se domnívá, že jakákoliv forma lidského soužití vyhovuje jen části (zpravidla menší) zúčastněných. Ostatní jsou k účasti na daném sociálním řádu donuceni, i když pro ně není mnohdy vůbec výhodný. Každý sociální řád privileguje jisté skupiny lidí a diskriminuje ostatní. Různé společnosti se liší pouze kritériem, podle něhož se rozhoduje, kdo a nakolik bude privilegiován a kdo bude na nucené soužití doplácet. Podle teorie konfliktu dochází ke změně v důsledku střetávání odlišných zájmů různých skupin v rámci téže společnosti, popřípadě v důsledku konfliktů mezi cizími společnostmi. (analýze konfliktů se věnují: G. Simmel, M. Weber, F. H. Giddings, E. A. Ross, F. L. Ward, R. E. Park
nejvýznamnější: Lewis COSER, Charles Wright MILLS, Ralf DAHRENDORF, Randall COLLINS)

Argumenty naší dvojice:

další argumenty:

závěry formulované skupinou č. ____ (1.–5.):

SOCIOLOGIE – PŘÍLOHA 3

TÉMA 2. LEKCE: HISTORICKÝ VÝVOJ SOCIOLOGIE A SOUČASNÁ SOCIOLOGIE

Skupina TIP (teorie interpretativní)

Teorie interpretativní se zaměřují na každodenní život běžných lidí. Společnost existuje díky tomu, že řadoví členové svým jednáním stále znovu, minutu po minutě, společnost vytvářejí. Setrvačnost způsobů myšlení a reagování je jedinou zárukou toho, že společnost bude fungovat poměrně předvídatelným způsobem ještě i příští hodinu, pravděpodobně příští den i rok. Způsob interpretace světa (osobní pohled jednotlivce na svět a výklad souvislosti) se však může změnit a tím i celá společnost. Zda společnost drží pohromadě souhlasem svých členů, či zda jde o nátlak jedné skupiny na druhou, je nutno posuzovat případ od případu, ale vcelku platí, že lidé jednají zautomatizovaně.

Interpretativní sociologie netvoří jednotnou školu. Kromě symbolického interakcionismu sem řadíme i fenomenologickou sociologii.

Symbolický interakcionismus říká, že svět, který nás obklopuje, je závislý na našem přístupu k němu. Lidé jsou aktivní bytosti, které při svých setkáváních navzájem vyjednávají podobu reality. Lidský svět je v tomto smyslu výtvorem těch, kdo v něm žijí.

(teoretické zdroje: Herbert BLUMER, William JAMES, John DEWEY

představitelé: Charles Horton COOLEY, William THOMAS, George Heerbert MEAD, Erving GOFFMAN, Hugh Dalziel DUNCAN, Harold GARFINKEL)

Fenomenologická sociologie trvá na zásadní odlišnosti způsobů, jimiž je poznáván svět přírody, od způsobů, které jsou adekvátní pro poznávání světa lidí. Zkoumá svět každodennosti, svět běžných aktivit lidí, které zpravidla ani nenapadne tázat se po tom, je-li svět skutečně takový, za jaký ho považují. Ve svém přirozeném postoji berou věci prostě za dané, berou je tak, jak přicházejí. Za stejně samozřejmé považují i to, že **druzí lidé vidí svět právě tak jako oni.** Zajímá ji, jak tento zároveň neproblematický a zároveň vysoce strukturovaný svět vzniká a čím je ve vědomí lidí udržován. Je to dáno tím, že všichni lidé mají k dispozici určitou zásobu vědění, které se člověku dostává v průběhu socializace, představuje sumu užitečných receptů, které předepisují, jak si v jaké situaci počínat a co si o čem myslet.

Fenomenologická sociologie považuje za svého zakladatele Alfreda SCHUTZE.

Argumenty naší dvojice:

další argumenty:

závěry formulované skupinou č. ____ (1.–5.):

SOCIOLOGIE – LOSOVACÍ LÍSTKY

TÉMA 3. LEKCE: METODY UŽÍVANÉ V SOCIOLOGII

D	P	R
O	O	O
T	Z	Z
A	O	H
Z	R	O
N	O	V
Í	V	O
K	Á	R
1	N	3
2	Í	4
1	1	3
2	4	4

SOCIOLOGIE – PŘÍLOHA 1

TÉMA 3. LEKCE: METODY ZKOUMÁNÍ UŽÍVANÉ V SOCIOLOGII

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

A.

Znáte techniku sociometrického testu? ANO – NE

Pokud ji neznáte, vyžádejte si od vyučujícího informaci o textu, který obsahuje její popis. Vaším úkolem v dnešní vyučovací hodině je zpracovat informace o této technice tak, abyste je byl/a schopen/schopna vysvětlit svým spolužákům.

Osnova výkladu:

B.

Domácí úkol:

Vytvořte, realizujte a zpracujte výsledky sociometrického testu, který se týká zadaného tématu.

C.

Hodnocení práce:

1. Pracovalo se mi dobře samostatně – raději bych s někým spolupracoval/a.
 2. Obecně dávám přednost individuálnímu plnění úkolů – spolupráci.
 3. Došlo při plnění úkolu k nějakému konfliktu? ANO – NE
- Nehodící se škrtněte.

SOCIOLOGIE – PŘÍLOHA 2

TÉMA 3. LEKCE: METODY ZKOUMÁNÍ UŽÍVANÉ V SOCIOLOGII

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

A.

Znáte techniku práce s dokumenty? ANO – NE

Pokud ji neznáte, zeptejte se vyučujícího na text, který obsahuje její stručný popis. Vaším úkolem v dnešní vyučovací hodině je zpracovat informace o této technice tak, abyste je byl/a schopen/schopna vysvětlit svým spolužákům.

Osnova výkladu:

B.

Domácí úkol:

Vyhledat a zpracovat sem dokument, který se týká zadaného tématu.

C.

Hodnocení práce:

1. Pracovalo se mi dobře samostatně – raději bych s někým spolupracoval/a.
2. Obecně dávám přednost individuálnímu plnění úkolů – spolupráci.
3. Došlo při plnění úkolu k nějakému konfliktu? ANO – NE
Nehodící se škrtněte.

SOCIOLOGIE – PŘÍLOHA 3

TÉMA 3. LEKCE: METODY ZKOUMÁNÍ UŽÍVANÉ V SOCIOLOGII

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

A.

Znáte techniku experimentu? ANO – NE

Pokud ji neznáte, vyžádejte si od vyučujícího informaci o textu, který obsahuje její popis. Vaším úkolem v dnešní vyučovací hodině je zpracovat informace o této technice tak, abyste je byl/a schopen/schopna vysvětlit svým spolužákům.

Osnova výkladu:

B.

Domácí úkol:

Vymyslet, realizovat a zaznamenat experiment, který se týká zadaného tématu.

C.

Hodnocení práce:

1. Pracovalo se mi dobře samostatně – raději bych s někým spolupracoval/a.
2. Obecně dávám přednost individuálnímu plnění úkolů – spolupráci.
3. Došlo při plnění úkolu k nějakému konfliktu? ANO – NE
Nehodící se škrtněte.

SOCIOLOGIE – PŘÍLOHA SKUPINA POZOROVÁNÍ

TÉMA 3. LEKCE: METODY ZKOUMÁNÍ UŽÍVANÉ V SOCIOLOGII

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

A.

1. Použil/a jsi už někdy metodu pozorování?
NE – ANO (např. na téma)
2. Znáš nějakého profesionálního sociologa?
NE – ANO (uveďte jméno:.....)
3. Co vím o pozorování jako metodě výzkumu:
.....
.....
.....
4. Definice pozorování (vytvořená společně):
.....
.....
.....
.....

B.

Můj návrh pozorování	Záznam pozorování-vytvořený společně

DÚ: Vytvořte společná kritéria pro pozorování, domluvte se na termínu a způsobu vyhodnocení.

C.

Hodnocení práce skupiny:

1. Podíleli se na spolupráci všichni stejným dílem? ANO – NE
 2. Spolupracovalo se mi
– se všemi členy skupiny dobře
– s některými členy skupiny dobře
– špatně.
 3. Došlo k nějakému konfliktu? ANO – NE
 4. Bylo při plnění úkolu výhodné spolupracovat s dalšími spolužáky?
ANO – NE
- Nehodící se škrtněte.

TÉMA 3. LEKCE: METODY ZKOUMÁNÍ UŽÍVANÉ V SOCIOLOGII

DATUM:

SOCIOLOGIE – PŘÍLOHA SKUPINA DOTAZNÍK

TÉMA 3. LEKCE: METODY ZKOUMÁNÍ UŽÍVANÉ V SOCIOLOGII

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

A.

1. Vyplňoval/a jste už někdy dotazník?

NE – ANO (např. na téma)

2. Znáte nějakého profesionálního sociologa?

NE – ANO (uvedte jméno:.....)

3. Co víte o dotazníku jako technice výzkumu:

.....
.....
.....

4. Definice dotazníku (vytvořená společně):

.....
.....
.....

B.

Můj návrh dotazníku	Dotazník (vytvořený společně)

DÚ: Vytvořte společně dotazník, domluvte se na počtu respondentů, na termínu a způsobu vyhodnocení.

C.

Hodnocení práce skupiny:

1. Podíleli se na spolupráci všichni stejným dílem? ANO – NE

2. Spolupracovalo se mi
– se všemi členy skupiny dobře
– s některými členy skupiny dobře
– špatně.

3. Došlo k nějakému konfliktu? ANO – NE

4. Bylo při plnění úkolu výhodné spolupracovat s dalšími spolužáky?
ANO – NE

Nehodící se škrtněte.

SOCIOLOGIE – LOSOVACÍ LÍSTKY

TÉMA 4. LEKCE: KOMUNIKACE

LOSOVACÍ LÍSTKY

(celkem 32, rozstříhat, podle počtu žáků případně vypustit některé příklady)

☺ verbální komunikace	☺ nonverbální komunikace
„řeč těla“
gestika
☺ verbální komunikace
mluvený projev	☺ Pohyby rukou.
☺ verbální komunikace
psaný projev	☺ Zataťtá pěst.
☺ nonverbální komunikace	☺ Ukazováček vzhůru.
☺ nonverbální komunikace
„řeč ticha“	☺ Prsty do V.
☺ Mlčení může mít různý význam.	☺ nonverbální komunikace
„řeč těla“
posturika
☺ nonverbální komunikace
„řeč času“	☺ Orientace v prostoru a postoje.
☺ Kdy je vhodné co říci.	☺ Ruce založené v bok.
☺ nonverbální komunikace
„řeč těla“	☺ Svěšená ramena a přihrblý postoj.
☺ nonverbální komunikace
„řeč těla“
mimika	☺ Založené ruce a vzpřímený postoj.
☺ Výraz tváře a pohyby očí.	☺ nonverbální komunikace
„řeč těla“
proxenika: vzdálenosti v prostoru
☺ Úsměv.	☺ Dotek = intimní zóna.
☺ Obrácení očí „v sloup“.	☺ Do metru = přátelská zóna.
☺ nonverbální komunikace
„řeč těla“
kinezika	☺ Do 2 metrů = společenská zóna.
☺ Pohyb těla nebo částí těla.	☺ Nad 3 metry = veřejná zóna.
	☺ nonverbální komunikace
„řeč těla“
haptika
	☺ Kontakt hmatem, dotýkání se.

SOCIOLOGIE – PŘÍLOHA 2

TÉMA 4. LEKCE: KOMUNIKACE

ZADÁNÍ PRO JEDNOTLIVCE, DVOJICI A SKUPINY

Zadání pro jednotlivce

(verbální komunikace: psaný projev)

Napište krátkou omluvu rodičům svého přítele (své přítelkyně), kteří Vás pozvali na oslavu výročí své svatby. Vám se tam jít nechce, ale zároveň je nechcete urazit.

Zadání pro dvojici

(verbální komunikace – verbální komunikace: mluvený projev)

Sehrajte dvě varianty krátké scénky. Dcera říká své matce o svém příteli: „Petr ještě pořád nezavola! Myslíš, že ještě zavolá?“ – Nejprve reagujte jako matka, která chce dceru uklidnit, protože má Petra ráda. Pak si role prohodte a předvedte matku, která chce využít situace a dceru popíchnout proti Petrovi, kterého nesnáší.

Zadání pro skupinu 1

(nonverbální komunikace, nk „řeč ticha“, nk „řeč času“, nk „řeč těla“ – mimika, včetně k nim patřících příkladů)

Předvedte bez mluvení, pouze nonverbálními prostředky následující příběh: Žák potřebuje omluvit absenci. Ve skutečnosti zaspal, ale třídního přesvědčí, že byl na vyšetření v nemocnici. Na předvedení příběhu se může podílet i více „herců“ než hlavní dva aktéři. Ostatní žáci pak budou mít za úkol poznat, co jste jim předvedli.

Zadání pro skupinu 2

(nonverbální komunikace: „řeč těla“, včetně příkladů)

Sdělte bez mluvení, pouze nonverbálními prostředky ostatním spolužákům následující informaci: **Příští týden v úterý budou od 16,00 třídní schůzky.** Ostatní žáci pak budou mít za úkol poznat, co jste jim chtěli sdělit.

SOCIOLOGIE – PŘÍLOHA 4

TÉMA 5. LEKCE: SOCIÁLNÍ KONFLIKT A KONTROLA

Autorem obrázku je americký psycholog E. G. Boring.

SOCIOLOGIE – LOSOVACÍ LÍSTKY

TÉMA 5. LEKCE: SOCIÁLNÍ KONFLIKT A KONTROLA

Losovací lístky na rozdělení žáků do skupin:

<u>tělo</u>	ruce	nohy	hlava	trup
<u>strom</u>	jedle	smrk	bříza	javor
<u>barva</u>	bílá	modrá	žlutá	černá
<u>oblečení</u>	sukně	svetr	bunda	čepice
<u>nádobí</u>	talíř	hrnec	mísa	nůž
<u>nářadí</u>	kladivo	kleště	pila	sekera
Doplňující losy:				
záda	jírovec	šedá	kabát	sklenice

SOCIOLOGIE – TEST A

TÉMA 6. LEKCE: ZÁKLADNÍ SOCIÁLNÍ ÚTVARY

Opakovací test na téma: Sociologie jako věda

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

1.) Charakterizujte vědecké poznání.

2.) Co znamená, že sociologie je multiparadigmatická věda?

3.) Jaká je podstata konsenzuální teorie?

4.) Čím se zabývají kvantitativní a čím kvalitativní metody v sociologii?

SOCIOLOGIE – TEST B

TÉMA 6. LEKCE: ZÁKLADNÍ SOCIÁLNÍ ÚTVARY

Opakovací test na téma: Sociologie jako věda

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

1.) Vysvětlete název vědy sociologie.

2.) Které období v dějinách sociologie nazýváme „protosociologie“?

3.) Charakterizujte teorii konfliktu.

4.) Co jsou primární a co sekundární zdroje při sběru informací?

SOCIOLOGIE – TEST C

TÉMA 6. LEKCE: ZÁKLADNÍ SOCIÁLNÍ ÚTVARY

Opakovací test na téma: Sociologie jako věda

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

1.) Co je cílem sociologie?

2.) Kdo a kdy založil sociologii?

3.) Charakterizujte interpretativní teorii.

4.) Co znamená, že metody jsou zprostředkované/nezprostředkované výpovědi respondenta?

SOCIOLOGIE – TEST D

TÉMA 6. LEKCE: ZÁKLADNÍ SOCIÁLNÍ ÚTVARY

Opakovací test na téma: Sociologie jako věda

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

1.) Vysvětlete poznávací funkce sociologie.

2.) Jaká jsou základní paradigmaty současné sociologie?

3.) Charakterizujte komplementární přístup k výkladu sociálních jevů.

4.) Vymenujte všech šest technik používaných při sociologickém výzkumu.

SOCIOLOGIE – LOSOVACÍ LÍSTKY

TÉMA 6. LEKCE: ZÁKLADNÍ SOCIÁLNÍ ÚTVARY

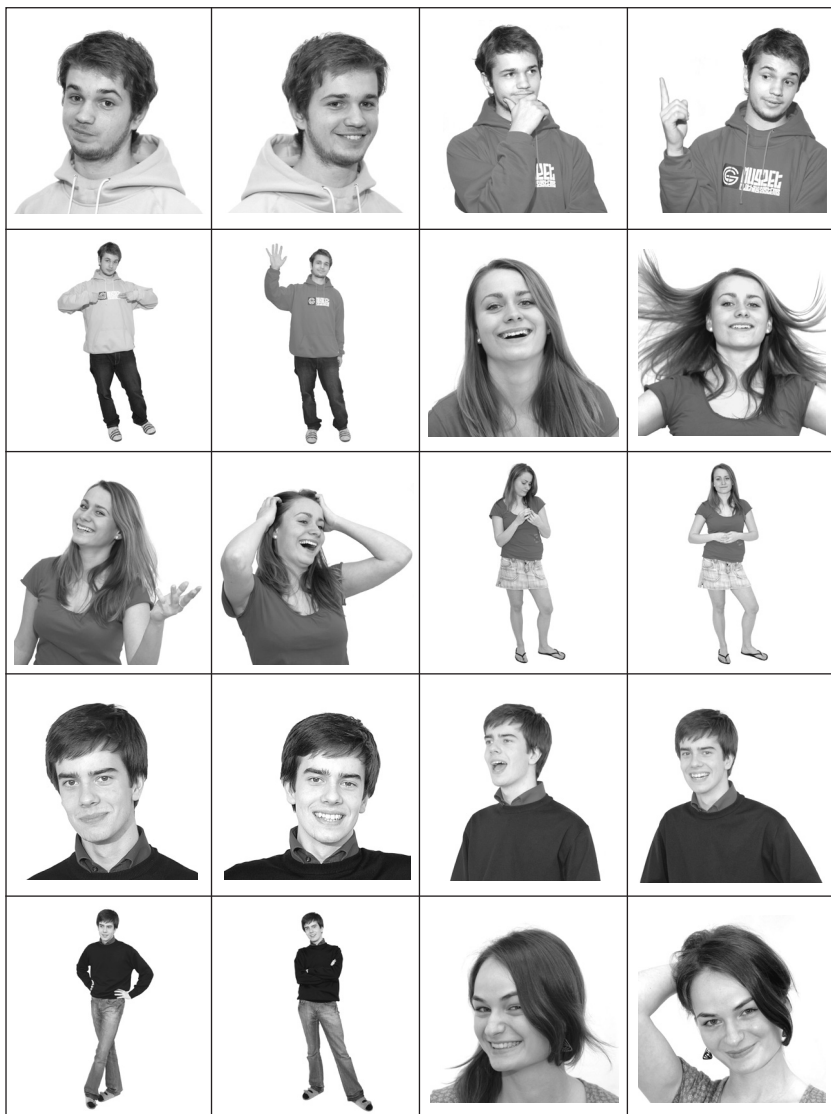
SADA LOSOVACÍCH LÍSTKŮ:

1 @	1 😊	1 \$	1 😊	1 ♦	1 ■
2 @	2 😊	2 \$	2 😊	2 ♦	2 ■
3 @	3 😊	3 \$	3 😊	3 ♦	3 ■
4 @	4 😊	4 \$	4 😊	4 ♦	4 ■
5 @	5 😊	5 \$	5 😊	5 ♦	5 ■
1 @	2 😊	3 \$	3 😊	1 ♦	1 ■

SOCIOLOGIE – LOSOVACÍ LÍSTKY 1

TÉMA 7. LEKCE: SOCIÁLNÍ DIFERENCIACE SPOLEČNOSTI

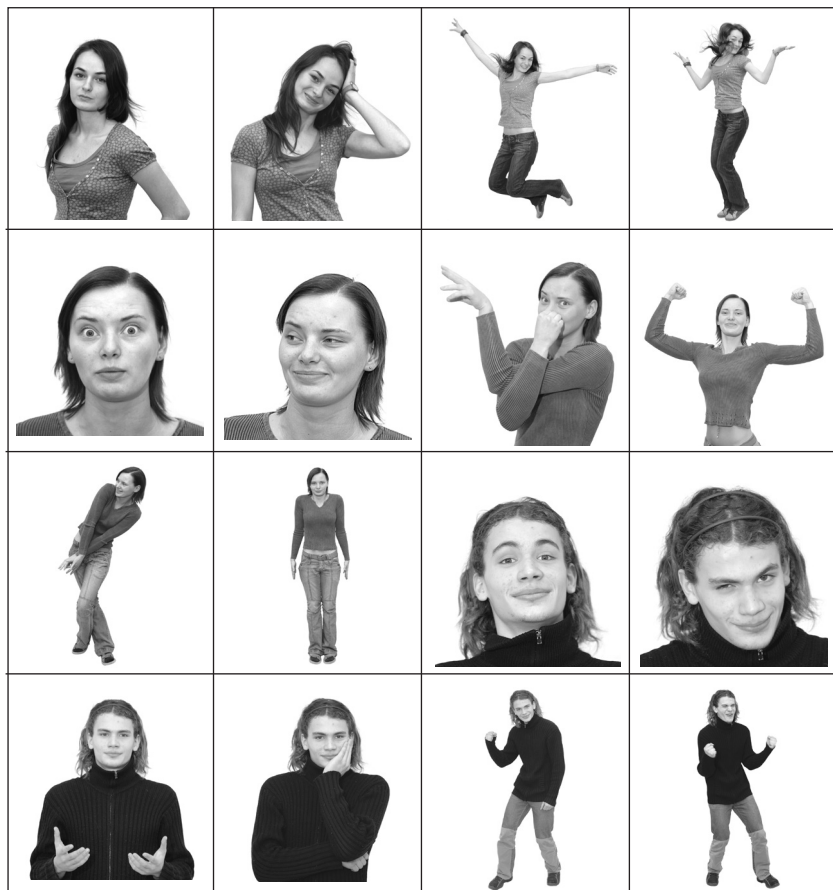
SADA LOSOVACÍCH LÍSTKŮ – 1. ČÁST

SOCIOLOGIE – LOSOVACÍ LÍSTKY 2

TÉMA 7. LEKCE: SOCIÁLNÍ DIFERENCIACE SPOLEČNOSTI

SADA LOSOVACÍCH LÍSTKŮ – 2. ČÁST

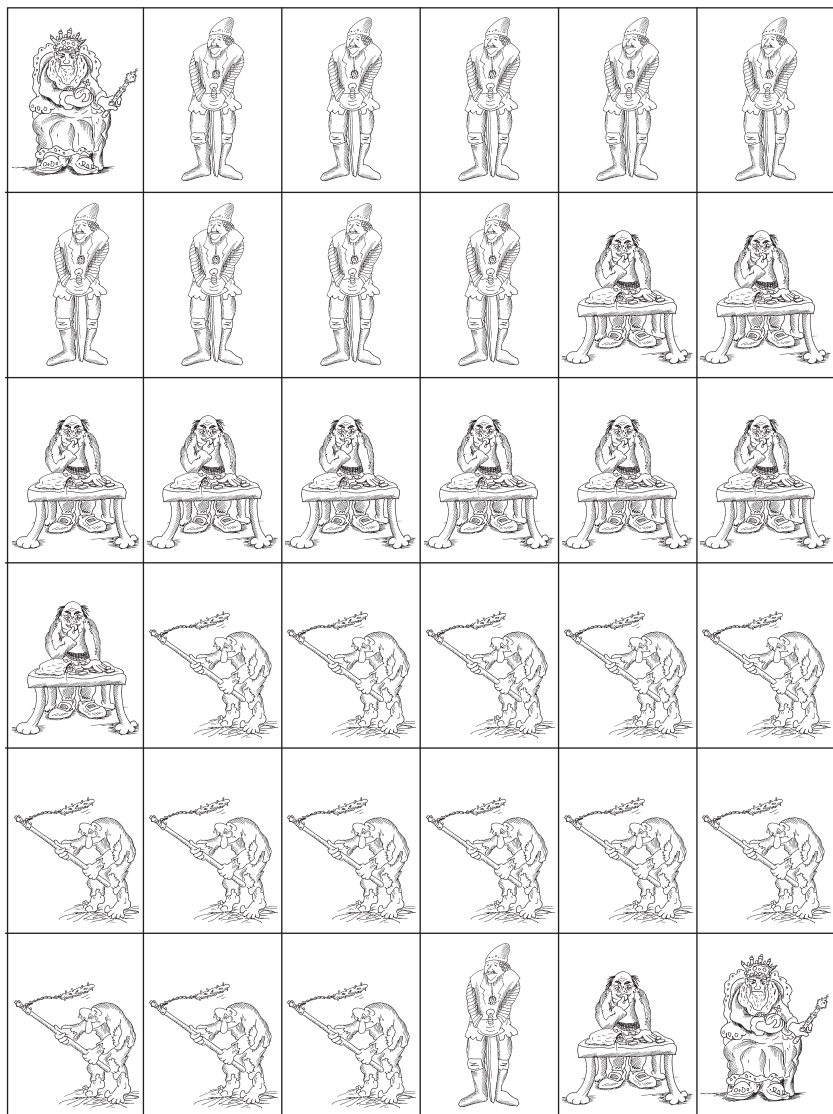
POZNÁMKA: Pokud se dáte dohromady se sousedem, můžete tyto losovací lístky skutečně využít jako PEXESO!

SOCIOLOGIE – LOSOVACÍ LÍSTKY

TÉMA 7. LEKCE: TEORIE SPOLEČENSKÉ ZMĚNY

LOSOVACÍ LÍSTKY

(sada 36 kusů: 13 sedláků, 9 měšťanů, 9 šlechticů a 1 král + 4 náhradníci)

SOCIOLOGIE – TEST A

TÉMA 9. LEKCE: SOCIALIZACE

Opakovací test na téma: Komunikace a konflikt, struktura společnosti

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

1.) Definujte sociální komunikaci.

2.) Uveďte tři příklady sociální kontroly.

3.) Jaké jsou hlavní znaky davu?

4.) V čem spočívá rozdíl mezi evolučním a revolučním vývojem?

SOCIOLOGIE – TEST B

TÉMA 9. LEKCE: SOCIALIZACE

Opakovací test na téma: Komunikace a konflikt, struktura společnosti

JMÉNO A PŘÍMENÍ: _____ **TŘÍDA:** _____ **DATUM:** _____

JMÉNO A PŘÍMENÍ: _____ **TŘÍDA:** _____

JMÉNO A PŘÍMENÍ: _____ **TŘÍDA:** _____ **DATUM:** _____

- 1.) Rozdělte sociální komunikaci z hlediska slovního a jiného způsobu vyjádření.
- 2.) Uveďte příklad pozitivního působení konfliktu.
- 3.) Čím se rodina odlišuje od všech ostatních sociálních skupin?
- 4.) Vyjmenujte nejméně tři příklady ideálu rovnosti v dějinách (včetně toho, v čem měla tato rovnost spočívat).

SOCIOLOGIE – TEST C

TÉMA 9. LEKCE: SOCIALIZACE

Opakovací test na téma: Komunikace a konflikt, struktura společnosti

JMÉNO A PŘÍMENÍ: _____ **TŘÍDA:** _____ **DATUM:** _____

JMÉNO A PŘÍMENÍ: _____ **TŘÍDA:** _____ **DATUM:** _____

JMÉNO A PŘÍMENÍ: _____ **TŘÍDA:** _____ **DATUM:** _____

- 1.) Rozdělte sociální komunikaci podle počtu komunikujících osob.
- 2.) Co je sociální norma a jaký může mít vztah ke konfliktu.
- 3.) Vyjmenujte sekundární sociální skupiny.
- 4.) Vysvětlete pojem „mobilitně otevřená společnost“ a uveďte její konkrétní příklad.

SOCIOLOGIE – TEST D

TÉMA 9. LEKCE: SOCIALIZACE

Opakovací test na téma: Komunikace a konflikt, struktura společnosti

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

1.) Jak lze podle situace interpretovat ticho nastalé v komunikaci?
(Uveďte tři různé případy.)

2.) Definujte konflikt.

3.) Jaký je rozdíl mezi sociální skupinou a davem?

4.) Vymenujte **negativní** jevy, které doprovázejí modernizaci.

SOCIOLOGIE – PŘÍLOHA 1

TÉMA 11. LEKCE: KULTURA, PŘÍRODNÍ A SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ

TEXTY PRO SKUPINU 1

(rozstříhat nebo rozřezat do obálky)

☺ Původní příroda
(nestvořená člověkem)

☺ „Druhá“ příroda
(ovlivněná zásahy člověka)

☺ Přírodní faktory geografické

klima

reliéf krajiny

surovinová základna

☺ Přírodní faktory demografické

hustota a struktura obyvatelstva

tempo přirozeného přírůstku

☺ Přírodní faktory biologické

rasa

pohlaví

věk

individuální rozdíly mezi lidmi

SOCIOLOGIE – PŘÍLOHA 2

TÉMA 11. LEKCE: KULTURA, PŘÍRODNÍ A SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ

TEXTY PRO SKUPINU 2

(rozstříhat nebo rozřezat do obálky)

☹ **Několik rovin sociologického pojetí kultury**

😊 **nejširší pojetí:**

vše, co vytvořil člověk

opak přírody, která vzniká sama jako nestvořená člověkem

😊 **užší pojetí:**

výtvary, činnosti a způsoby chování určité skupiny lidí

česká národní kultura

regionální kultura na Valašsku

😊 **nejužší pojetí:**

estetično, nebo jen umění

„krásno“, působící na naše city

SOCIOLOGIE – PŘÍLOHA 3

TÉMA 11. LEKCE: KULTURA, PŘÍRODNÍ A SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ

TEXTY PRO SKUPINU 3

(rozstříhat nebo rozřezat do obálky)

☺ Materiální kultura

= soubor jevů, procesů a vztahů k uspokojování materiálních potřeb člověka

☺ materiální prostředky (nástroje, stroje, technika)

☺ způsoby jejich využití (technologie)

☺ produkty určené k další výrobě
(umělé materiály, polotovary)

☺ spotřební předměty
(ke krátkodobé a dlouhodobé spotřebě)

☺ umělé materiální životní prostředí
(zejména stavby a architektura krajiny)

☺ Duchovní kultura

= soubor idejí, zvyků, institucí, symbolů a názorů

☺ umění

☺ věda

☺ filosofie (jako životní názor)

☺ náboženství

☺ společenské normy (zejména právo a morálka)

SOCIOLOGIE – PŘÍLOHA 4

TÉMA 11. LEKCE: KULTURA, PŘÍRODNÍ A SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ

TEXTY PRO SKUPINU 4

(rozstříhat nebo rozřezat do obálky)

☺ Subkultura

= kultura menší vyhraněné skupiny (např. místní folklór)

☺ Kulturní difúze

= kontakt mezi kulturami (např. na hranicích dvou zemí)

☺ Akultura

= výsledek kulturní difúze, přijetí a osvojení prvků z jiné kultury

☺ Masová kultura

= je přístupná, dostupná a určená co nejširšímu okruhu lidí

☺ Znaky masové kultury

😊 masovost (velké množství)

😊 standardizace (stejnost, zaměnitelnost)

SOCIOLOGIE – PŘÍLOHA 5

TÉMA 11. LEKCE: KULTURA, PŘÍRODNÍ A SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ

POKYNY PRO PRÁCI VE SKUPINĚ:

(Přečtěte si nahlas a splňte, než se dáte do práce!)

- ☺ Vytvoříte tým, protože práce se pak lépe zvládne a zapojí se všichni (nikdo se „neveze“).
- ☺ Jeden z Vás bude „šéf“ týmu – rozdělí úkoly, bude koordinovat (sladovat) práci.
- ☺ Další budou třídit lístečky.
- ☺ Jeden (který nejlépe píše) pak text z lístečků přepíše na barevný papír (případně papíry).
- ☺ O umístění Vašeho papíru (Vašich papírů) na správnou část plochy flipchartu rozhodnete po společné poradě všichni.

POKYNY PRO PRÁCI VE SKUPINĚ:

(Přečtěte si nahlas a splňte, než se dáte do práce!)

- ☺ Vytvoříte tým, protože práce se pak lépe zvládne a zapojí se všichni (nikdo se „neveze“).
- ☺ Jeden z Vás bude „šéf“ týmu – rozdělí úkoly, bude koordinovat (sladovat) práci.
- ☺ Další budou třídit lístečky.
- ☺ Jeden (který nejlépe píše) pak text z lístečků přepíše na barevný papír (případně papíry).
- ☺ O umístění Vašeho papíru (Vašich papírů) na správnou část plochy flipchartu rozhodnete po společné poradě všichni.

SOCIOLOGIE – LOSOVACÍ LÍSTKY

TÉMA 12.–13. LEKCE: NÁBOŽENSTVÍ

LOSOVACÍ LÍSTKY PRO ROZDĚLENÍ DO SKUPIN
(sada 35 lístků)

SOCIOLOGIE – PŘÍLOHA 1

TÉMA 12.–13. LEKCE: NÁBOŽENSTVÍ

HINDUISMUS

Hinduismus není náboženství v pravém slova smyslu, jde spíše o soubor náboženských a filosofických proudů vztahujících se k civilizaci hinduistů. (*Hindu* je perské slovo a znamená Ind.)

Kořeny hinduismu sahají až 2000 let př.n.l. Základem učení jsou **védy** (posvátné texty) a **eposy** (*Mahábhárata*, líčící boje královských rodů, a *Rámájana*, vypravující o životě prince *Rámy*, vtělení *boha Višnu*). Součástí prvního eposu je *Bhagavadgíta* (Zpěv vznešeného), v němž **bůh Kršna** nabádá ke správnému jednání. Jeho výklad je jádrem hinduismu.

Kastovní systém vznikl na základě rozdělení společnosti už ve védském období (asi 1800 př.n.l.). Rozděluje společnost z hlediska sociálního i náboženského. Původ kastovního systému připisují hinduisté **bohu Brahmovi**, protože ten stvořil každou kastu z určité části svého těla: z úst vyšli **bráhmani** (nejvyšší, studují posvátné texty), z paží **kšatrijové** (bojovníci a vládcí), ze stehů **vaišjové** (obchodníci, řemeslníci a zemědělci) a z chodidel **šúdrové** (služebníci). **Páriové** (nedotknutelní) nepatřili k žádné kaste a jsou považováni za nečisté. Systém kast byl sice oficiálně zrušen v roce 1947, ale v Indii i nadále zůstává součástí nepsaných společenských norem.

V Indii najdeme řadu bohů. Nejdůležitější jsou: **Brahma** (prapůvodní božstvo, stvořitel světa), **Višnu** (udržovatel světa) a **Šiva** (ničitel a znovustvořitel světa). Všichni bohové jsou však pouhým projevem **tvůrčí energie, prapodstaty vesmíru**, kterou hinduisté nazývají **brahma**.

Každý člověk má v sobě **individuální „já“** – nesmrtelnou duši zvanou **átman**, která touží po splnutí s bráhmanem. Tím se vymaní z působení **karmy** (zákona příčiny a následku a odplaty za minulé činy). Podle hinduismu se totiž člověk po smrti přetěluje na základě svých zásluh a skutků z právě ukončeného života. Pokud žije ctnostně a spravedlivě, neubližuje živým tvorům, má soucit s trpícími a nelpí na majetku, zrodí se do lepšího života. V opačném případě ho čeká horší úděl. Hinduisté nemají žádné konkrétní „desatero“, ale měli by se řídit **věčným zákonem – dharmou**. To jim pomůže ukončit koloběh životů – **samsáru** – ve spásu – **móксе**.

S filosofií hinduismu je spojena i praktická cesta spásy – **jóga**: soubor očisty, tělesných cvičení a meditačních technik, který má člověka přivést k hlubokému duchovnímu životu.

Významným představitelem hinduismu byl Mahandas Karamčand **Gándhí**, zvaný *Mahátma* (neboli Velká duše, 1869–1948), který taktikou pasivního odporu (občanské neposlušnosti) a nespolupráce s britskými kolonizátory vydobyl pro Indii uznání nezávislosti.

SOCIOLOGIE – PŘÍLOHA 2

TÉMA 12.–13. LEKCE: NÁBOŽENSTVÍ

BUDDHISMUS

Buddhismus vznikl v 6. století př.n.l. v Indii jako reakce na kastovní systém. Založil jej princ **Siddhártha Gautama** z knížecího rodu Šákjů v severní Indii na hranicích s Nepálem. Jeho otec jej chtěl jako svého následníka co nejdéle uchránit od všeho „nepříjemného“, a tak jej držel v izolaci od okolního světa ve svém nádherném paláci. Princ se však podařilo několikrát dostat ven a tam zažil čtyři setkání, která jej přiměla k meditaci. Viděl zesláblého starce, nemocného, pohřební průvod a potřebného mnicha. Tak poznal čtyři utrpení, která nejvíce sužují člověka: **stáří, lidskou bolest, smrt a chudobu**.

Ve třiceti letech proto opustil palác, rodinu a začal hledat smysl života. Nejprve se stal **asketou** (žebravým mnichem), hladověl a studoval hinduistické texty. Ty ho však neuspokojily. Podle legendy nakonec **prozřel** při **meditaci** pod fíkovníkem (symbol poznání) v Bódhgaji. Stal se **Buddhou** (tedy **Probuzeným**) a putoval až do své smrti v osmdesáti letech zemí se žáky a hlásal nové učení. Základem není víra v bohy, ale **cesta člověka k vnitřnímu osvobození**. *Sanghy* – mnišská společenství – a kláštery se staly centry buddhismu.

Základem Buddhova učení jsou **Čtyři vznešené pravdy**:

- 1.) Život je bolest, utrpení a pomíjivost.
- 2.) Příčinou těchto strastí je připoutanost k životu, neuspokojitelná touha a nevědomost.
- 3.) Jestliže se tato silná touha rozplyne, odstraní se příčina utrpení a člověk dosáhne smíru.
- 4.) Aby se touha rozplynula, je třeba vést čistý a nesobecký život.

Jde o to dosáhnout **nirvány** – konečného cíle, stavu dokonalého ztišení a blaženosti, jímž končí koloběh životů a utrpení.

Jak na to? – Nezabíjet živé tvory, nekrást, necizoložit, nelhat, nepomlouvat, nemluvit vulgárně, neinrikovat, nezávidět, nechťit škodit jiným a věřit ve znovuzrození a principy buddhismu.

Buddhova kázání a jeho životopis byly sepsány jeho žáky kolem 3.–2. století př.n.l. Nejdůležitějšími spisy buddhismu jsou posvátné texty v tzv. **Třech koších (Tipitaka)**.

SOCIOLOGIE – PŘÍLOHA 3

TÉMA 12.–13. LEKCE: NÁBOŽENSTVÍ

KONFUCIANISMUS A TAOISMUS

V 6. století př.n.l. vznikla v **Číně** dvě filosofická učení – **konfucianismus** a **taoismus**, která se později stala náboženstvími.

Konfucianismus, založený učencem **Kchung-fu-c`** (neboli Mistr Kchung, latinsky **Konfucius**), je spíše etickým učením, které má člověku pomoci *dosáhnout dokonalosti*. Sám Konfucius vychovával malé skupinky chudých žáků, které se snažil přeměnit v dokonalé bytosti – **žen**. Tento náboženský směr nemá kněze (vykonavatelé **rituálu** jsou úředníci – **žu**), ale má chrámy.

Člověk, který se považuje za *konfuciána*, má přirozený a kladný vztah ke světu, je uctívý, vzdělává se a snaží se společensky a mravně co nejvíce pozdvihnout. Modelem není středověký rytíř, ale spíš **gentleman**, vždy korektní, ve všech životních okolnostech – od nejběžnějších po nejneočekávanější.

Konfucius sám nenapsal žádnou knihu, ale jeho žáci vydali **Rozpravy**. Od 10. století získal titul „svatý“ a v roce 1906 byl prohlášen za „soudodstatného s bohem“.

Taoismus založil filosof **Lao-c`**, autor knihy **Tao-te t'ing (Cesty a ctnosti)**, Tao = cesta). Taoismus podle tohoto díla vidí **svět jako dvě protikladné síly** udávající rytmus životu: **jin** (studený, neproniknutelný, ženský princip, země) a **jang** (teplý, jasný, mužský princip, nebe). Tyto energie se vzájemně doplňují a vyvažují.

Člověk zaujímá své místo ve vesmíru a nesmí ničit **harmonii**, která v něm vládne. Pak je lidská bytost schopna dosáhnout **nesmrtelnosti**. Existuje mnoho postupů, jak udržovat životní princip: cvičení, životospráva, techniky dýchání a sexuální techniky, užívání drog, alchymie atd. Součástí taoismu je také **meditace**, která je starší než buddhismus.

Většina Číňanů praktikuje současně tři náboženství – buddhismus, konfucianismus a taoismus. Tak se může stát, že vedle sebe najdeme vyobrazeného Buddhu, Konfucia a Lao-c`. Podle legendy se Konfucius a Lao-c` setkali. Všichni věřící putují na **posvátnou horu Taj Šan**, na jejímž úbočí je řada chrámů.

SOCIOLOGIE – PŘÍLOHA 4

TÉMA 12.–13. LEKCE: NÁBOŽENSTVÍ

JUDAISMUS

Judaismus, jehož kořeny sahají až do doby 2000 let př.n.l., patří spolu s křesťanstvím a islámem k **monoteistickým náboženstvím** = uctívá jediného boha, který je původně v bibli hebrejsky zapsán jako **JHVH**, později je vyslovován jako **Jahve**. Je spravedlivý, odměňuje dobré skutky a trestá nepravosti a od člověka vyžaduje určitý model chování, který mu předkládá ve zjeveném posvátném textu – **bibli** (Toto označení je z řeckého ta biblia = knihy.)

V židovském prostředí bývá nazývána Písmo svaté, Kniha knih, nebo nejčastěji **Tenach** jako vyslovená podoba zkratky **TNK = Tóra** (Zákon – Pět knih Mojžíšových), **Nevi'im** (Proroci) a **Ktuvim** (Spisy). (Text vznikl asi v letech 900–200 př.n.l. a ustálil se až v 1. století n.l. jako tzv. *palestinský kánon*.)

Jádro bible tvoří **Tóra**, která je ručně psána na pergamenový svitek, který je ve svaté schráně uložen v **synagoze** (z řeckého *synagógé* = shromaždiště), tedy v místě určenému k bohoslužbě, studiu a jiným činnostem **židovské obce**. Zde je vždy o **šabatu** (hebrejsky *odpočinutí*) předčítána jako součást bohoslužby týdenní část Tóry. (Šabat je v sobotu jako připomenutí, že poté, co Bůh stvořil svět v šesti dnech, sedmého dne spočinul.)

Bohoslužbu vede **rabín**. Není prostředníkem mezi věřícím a Bohem jako v křesťanství. Jde o zaměstnance židovské obce, vykonávajícího současně funkci učitele, soudce, kazatele a duchovního vůdce. Je považován za nejvýznamnější osobnost obce.

Základním textem, který vychází z Tóry a rozvinul židovskou náboženskou praxi, je **Talmud** (= hebrejsky *nauka, učení*). Jeho vznik se datuje již kolem roku 200 n.l. Jsou v něm předávány zákony a předpisy tak, že umožňují výklad biblických přikázání pro každou životní situaci.

Kromě Tóry a Talmudu patří k základům judaismu ještě mystická nauka **kabala**. Přestože existuje již od starověku dodnes, její nejdůležitější období bylo ve středověku.

Za symbol židovství bývá považován **hexagram** (šesticípá hvězda), tvořená dvěma do sebe vloženými rovnostrannými trojúhelníky. V biblické době to byl pouhý dekorativní symbol bez vztahu k judaismu, teprve ve středověku začal být nazýván *pečeť Šalomounova* nebo *štíť Davidův*. V roce 1527 byla hvězda použita poprvé jako symbol pražské židovské obce a odtud se rozšířila jako symbol židovské identity a nakonec se stala součástí izraelské státní vlajky. Jiným významným symbolem je **menora** (*sedmiramenný svícen*), jehož popis se objevuje i v bibli. Patřila k vybavení synagogy, dnes však již nesmí být používán při obřadech. Od roku 1948 je součástí státního znaku Izraele.

Judaismus znamená především věrnost zákonu, učení a nařízení vyplývajícím z *Boží smlouvy s Izraelem*, tedy židovským lidem. Zahrnuje způsob každodenního života, oblékání, jídlo a spojitost s tradicí předchozích generací. Etika judaismu zdůrazňuje roli rodiny, vědomí národní soudržnosti, sociálního citění, milosrdenství, pokory a zbožnosti.

Židovský rok je prostoupen mnoha tradičními svátky a začíná Novým rokem (*Roš ha-šana*), který je pohyblivý a připadá na období v září–říjnu. Židovský kalendář symbolicky začíná datem stvoření světa, takže náš rok 2000 byl již rokem 5760.

KŘESŤANSTVÍ

Křesťanství vzniklo v prostředí judaismu, na izraelském území ovládaném Římany, kam pronikaly myšlenky antického náboženství a filosofie. Nazaretského Žida Ježíše, narozeného kolem počátku dnešního letopočtu, prohlašovali jeho žáci za **mesiaše** (= *spasitele všech lidí*), který byl očekáván v bibli jako **Syn Boží**, tedy ten, který je poslán na zem, aby smlouvu mezi Bohem a Izraelem šířil i k ostatním lidem, obětoval svůj život, byl opět vzkříšen a vrátil se na nebesa.

Křesťané židovskou bibli nazvali **Starým zákonem** a doplnili ji o **Nový zákon**, který vyopovídá o životě, ukřižování, zmrtvýchvstání a zázračných skutcích **Ježíše Krista** (z řeckého *christos* = *pomazaný*, podle slavnostního označení židovských králů, kteří byli do úřadu uváděni pomazáním olejem na znamení **milosti Boží**). Nejvýznamnější jsou čtyři úvodní spisy – **evangelia** (řecky dobrá zvěst) – Matouš, Marek, Lukáš a Jan z let 65–100 n.l.

V **Lukášově evangeliu** se vypráví, jak Bůh seslal anděla k Marii, zasnoubené s Josefem, aby jí zvěstoval, že počne z Ducha svatého a počne Božího Syna. Ježíš se narodil v Betlémě v Judeji, vyrostl v Nazaretu v Galileji a byl vychováván v židovské víře. Vyučil se tesařem. Přijal křest od Jana Křtitele a poté asi jako třicetiletý začal působit jako potulný lidový zvěstovatel. Vyvolil si 12 učedníků – **apoštolů**. Tři roky společně šířili zvěst o nadcházejícím **Božím království**, které zbaví lidstvo všeho útlatu a utrpení a nastolí mír, spravedlnost a svobodu. Kázal, aby každý člověk „miloval bližního svého jako sebe samotného“, odvrátil se od zla, žil mravně, pokorně a spravedlivě. Jeho kázání a **zázraky**, kdy uzdravoval nemocné, ba i vzkřísil mrtvého, byly zpočátku přijímány s nadšením. Jelikož však nebyly určeny **jen vyvoleným**, ale směřovaly ke **všem** lidem, narazily na odpor představitelů židovské obce i římských vládních úředníků. O Velikonocích kolem roku 33 n.l. byl Ježíš zatčen, předveden před soud a odsouzen k smrti **ukřižováním** v Golgotě u Jeruzaléma. Po smrti na kříži byl pohřben, avšak jeho tělo z hrobu zmizelo. To mělo rozhodující vliv na vznik křesťanství – podle tradice totiž Ježíš Kristus vstal z mrtvých a odešel zpět na nebe, aby se vrátil na zem, až nastane konec světa. Pak povede lidstvo k **Božímu soudu** a pouze věřící (křesťané) dosáhnou věčné blaženosti.

Zpočátku bylo křesťanství **sektou** v rámci judaismu, pak se osamostatnilo a začalo získávat vliv v Římské říši. Uznání po letech pronásledování dosáhlo za císaře **Konstantina** roku 313 n.l., k vnitřnímu sjednocení došlo po **Nikajském koncilu** (sjezd nejvyšších představitelů církve) roku 325 a na konci 4. století se stalo oficiálním římským náboženstvím. V roce 1054 došlo ke **schismatu** (= rozkolu) a křesťanství se rozštěpilo na větev **římskokatolickou** (užívalo při obřadech latinu, díky ní dnes píšeme latinkou) a větev **pravoslavnou** (řeckovýchodní). V 16. století vyvrcholily snahy o nápravu nepravostí katolické církve (zejm. „odpuštění“) odštěpením tzv. **protestantských církví** (evangelická církev, Jednota bratrská, Českobratrská církev evangelická, baptisté, metodisté, kvakeři, adventisté atd.) **Křesťan** je člověk, který byl pokřtěn (= má **křest**: očištění od **prvotního hříchu**; křtem do nás vstupuje Duch Svatý). Vykonává jej **kněz** jako zástupce Boha na zemi. Křesťanem je však především ten, kdo vyznává víru v Ježíše Krista. **Bůh je trojediný**: Otec (Stvořitel), Syn (Ježíš) a Duch Svatý.

SOCIOLOGIE – PŘÍLOHA 6

TÉMA 12.–13. LEKCE: NÁBOŽENSTVÍ

ISLÁM

Islám jako třetí z největších monoteistických náboženství historicky navazuje na judaismus a křesťanství. V arabštině *islám* znamená **odevzdání se do vůle Alláha (= Boha)** a věřící **muslim** je ten, který se odevzdal (*moslem* = věrný věřící).

Jeho základem je důraz na **jedinost Boží, posvátnost Koránu** (= kniha Muhammadových zjevení muslimy považovaná za autentické Boží slovo) a **prorockou misi** (= poslání, úkol) zakladatele islámu **Muhammada** (570–632, někdy počestěle Mohamed).

Ten pocházel z **Mekky**, oázy u posvátného pramene Zamzam, a zabýval se obchodem. Při jedné z **meditací v jeskyni Hira** v roce 611 n.l. se mu poprvé zjevil anděl Gabriel a zvěstoval mu, že je **Božím prorokem**. Alláh je stejným bohem, jakého uznávají Židé a křesťané a o němž vydává svědectví Tóra a evangelia. Muhammad se zalekl Božího hněvu nad nepravostmi tohoto světa a po několika dalších viděních dospěl k poznání, že je posledním z biblických proroků – **co dal Jahve Židům, Ježíš křesťanům, on má dát Arabům**.

Začal kázat o sociální spravedlnosti, přehodnocení hierarchie mravních hodnot a změnách v tradičním kmenovém uspořádání společnosti. Tím se znelíbil bohatým kupcům a **musel** před nimi **uprchnout v září 622 do Mediny**. (Odtud pak ale, po vybudování první komunity muslimů, vytáhl do vítězného tažení proti odpůrcům Alláha a v roce **630 vykonal Muhammad pouť do Mekky**.) Jeho **odchod do Mediny je považován za počátek islámu a je začátkem muslimského kalendáře**.

Šarí'a (čti šaríja = „vyšlapaná cesta“) představuje **soubor zákonů**, vypracovaný dvě stě let po Muhammadově smrti, jimiž se musí každý muslim řídit. Jsou dílem **učenců**, kteří jsou považováni za **nástupce proroků**, z nichž poslední byl Mohammed. **Základem šarí'i je Korán** (má asi 6200 veršů).

Správná cesta pro muslima znamená především **plnění pěti povinností vůči Alláhovi: vyznání víry** (šaháda), **modlitba** (salát, namáz), **almužna chudým** nebo sociální daň (zakát), **půst v měsíci ramadánu** (saum) a alespoň jednou za život **pout do Mekky** (hadždž).

Po Muhammadově smrti se náboženství rozštěpilo na více proudů. Radikální proudy zdůrazňují pojem **džihád** (= svatá válka, ze slova *džahada* = úporná snaha o šíření islámu), tedy šíření islámu i násilnou cestou oproti původní mírumilovné víře s úctou k životu. Kdo zahyne v této svaté válce, jde rovnou do nebe.

Výsledkem vzniku radikálního islámu v kombinaci s necitlivým postojem Západu vůči muslimům a jejich víře jsou projevy **extremismu**, které negativně ovlivňují náš vztah k islámu jako celku.

SOCIOLOGIE – TEST A

TÉMA 14. LEKCE: ZÁVĚREČNÉ SHRNUÍ SOCIOLOGIE

Opakovací test na téma: Socializace, soc. deviace, kultura a náboženství

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

1.) Definujte personalizaci.

2.) Uvedte příklad sociální kontroly.

3.) Které z jednotlivých přírodních faktorů byste zařadili do „původní“ a které spíše do „druhé“ přírody?

4.) Vysvětlete pojem „ateismus“.

SOCIOLOGIE – TEST B

TÉMA 14. LEKCE: ZÁVĚREČNÉ SHRNUÍ SOCIOLOGIE

Opakovací test na téma: Socializace, soc. deviace, kultura a náboženství

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

1.) V jakých fázích probíhá socializace?

2.) Jak je charakterizována kriminalita?

3.) Uvedte příklady masové kultury (aby splňovaly kritéria její definice).

4.) Definujte *náboženství*.

SOCIOLOGIE – TEST C

TÉMA 14. LEKCE: ZÁVĚREČNÉ SHRNUÍ SOCIOLOGIE

Opakovací test na téma: Socializace, soc. deviace, kultura a náboženství

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

1.) Jaký je význam socializace pro jednotlivce a pro společnost.

2.) Definujte pojem sociální norma.

3.) Vymenujte složky duchovní a materiální kultury.

4.) V čem spočívá rozdíl mezi náboženstvím a církví?

SOCIOLOGIE – TEST D

TÉMA 14. LEKCE: ZÁVĚREČNÉ SHRNUÍ SOCIOLOGIE

Opakovací test na téma: Socializace, soc. deviace, kultura a náboženství

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

- 1.) Definujte socializaci.

- 2.) Uvedte příklad některé sociální normy, kterou svobodně dodržujete a jste rád/a, když ji dodržují i druzí lidé.

- 3.) Vysvětlíte pojem „kultura“ ve třech různě širokých pojetích.

- 4.) Vyjmenujte hlavní světová náboženství a rozdělte je na teistická náboženství a karma-nové systémy.

EKONOMIE – PŘÍLOHA 2

TÉMA 1. LEKCE: ÚVOD DO EKONOMIE

TEXTY PRO DVOJHLAVÉ BYTOSTI:

- **EKONOMIE JE SPOLEČENSKÁ VĚDA, KTERÁ ZKOUMÁ NEJOBECNĚJŠÍ SOUVISLOSTI V HOSPODÁŘSKÉM ŽIVOTĚ.**
- **EKONOMIKA JE OBLAST SPOLEČENSKÉ PRAXE, HOSPODÁŘSTVÍ, VYUŽÍVAJÍCÍ TEORETICKÝCH POZNATKŮ EKONOMIE.**
- **ZÁKLADNÍ EKONOMICKÉ OTÁZKY JSOU: CO VYRÁBĚT, JAK VYRÁBĚT A PRO KOHO VYRÁBĚT?**
- **EKONOMIE SLOUŽÍ K TOMU, ABYCHOM SE NENECHALI EKONOMY OBELSTÍT.**

Pozn.: Autorkou závěrečného bonmotu je *Joan Robinsonová*.

EKONOMIE – PŘÍLOHA 2

TÉMA 5. LEKCE: TRŽNÍ EKONOMIKA A TRH

**HRA NA OBCHOD:
LOSOVACÍ LÍSTKY (18 KS) A KARTIČKY PRO PRODEJCE**

PRODEJCE	PRODEJCE	PRODEJCE
PRODEJCE	PRODEJCE	PRODEJCE
PRODEJCE	PRODEJCE	PRODEJCE
PRODEJCE	PRODEJCE	PRODEJCE
PRODEJCE	PRODEJCE	PRODEJCE
PRODEJCE	PRODEJCE	PRODEJCE

PRODEJCE			
DRUH ZBOŽÍ:	MINIMÁLNÍ CENA:	SKUTEČNÁ CENA:	ZISK:
OBLOŽENÝ ROHLÍK	9,– Kč		
TRIČKO S NÁPISEM	260,– Kč		
MOBIL	3 800,– Kč		
CELKOVÝ ZISK (SOUČET VŠECH DÍLČÍCH ZISKŮ):			

EKONOMIE – PŘÍLOHA 3

TÉMA 5. LEKCE: TRŽNÍ EKONOMIKA A TRH

**HRA NA OBCHOD:
LOSOVACÍ LÍSTKY (18 KS) A KARTIČKY PRO PRODEJCE**

ZÁKAZNÍK	ZÁKAZNÍK	ZÁKAZNÍK
ZÁKAZNÍK	ZÁKAZNÍK	ZÁKAZNÍK
ZÁKAZNÍK	ZÁKAZNÍK	ZÁKAZNÍK
ZÁKAZNÍK	ZÁKAZNÍK	ZÁKAZNÍK
ZÁKAZNÍK	ZÁKAZNÍK	ZÁKAZNÍK
ZÁKAZNÍK	ZÁKAZNÍK	ZÁKAZNÍK

ZÁKAZNÍK			
DRUH ZBOŽÍ:	MAXIMÁLNÍ CENA:	SKUTEČNÁ CENA:	ZISK:
OBLOŽENÝ ROHLÍK	15,– Kč		
TRIČKO S NÁPISEM	500,– Kč		
MOBIL	5 500,– Kč		
CELKOVÝ ZISK (SOUCET VŠECH DÍLČÍCH ZISKŮ):			

EKONOMIE – TEST B

TÉMA 5. LEKCE: TRŽNÍ EKONOMIKA A TRH

Opakovací test na téma: Ekonomie jako věda

JMÉNO A PŘÍJMENÍ: _____ **TŘÍDA:** _____ **DATUM:** _____

JMÉNO A PŘÍJMENÍ: _____ **TŘÍDA:** _____ **DATUM:** _____

JMÉNO A PŘÍJMENÍ: _____ **TŘÍDA:** _____ **DATUM:** _____

- 1.) Kdo odpovídá na ekonomické otázky v tržní ekonomice?
- 2.) Napište název a hlavního představitele současné ekonomické teorie, navazující na klasické tržní pojetí ekonomiky.
- 3.) Definujte „statky“ a „služby“.
- 4.) Jaký je princip racionálního chování?

EKONOMIE – TEST C

TÉMA 5. LEKCE: TRŽNÍ EKONOMIKA A TRH

Opakovací test na téma: Ekonomie jako věda

JMÉNO A PŘÍJMENÍ: _____ **TŘÍDA:** _____ **DATUM:** _____

JMÉNO A PŘÍJMENÍ: _____ **TŘÍDA:** _____ **DATUM:** _____

JMÉNO A PŘÍJMENÍ: _____ **TŘÍDA:** _____ **DATUM:** _____

- 1.) Kdo řeší ekonomické otázky v příkazové ekonomice?
- 2.) Napište název a hlavního představitele ekonomické teorie, předpokládající zásahy státu do ekonomiky, regulující její negativní jevy.
- 3.) Definujte pojem „potřeba“ a napište, jak potřeby uspokojujeme.
- 4.) Proč jsou preference individuální, zatímco racionální chování je univerzální?

EKONOMIE – TEST D

TÉMA 5. LEKCE: TRŽNÍ EKONOMIKA A TRH

Opakovací test na téma: Ekonomie jako věda

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

1.) Napište 3 hlavní ekonomické otázky.

2.) Podle které knihy dostala ekonomie svůj název a kdo je jejím autorem?

3.) Vysvětlete, jak se ze statku volného může stát statek ekonomický.

4.) V čem spočívá rozdíl mezi preferencí a racionálním chováním?

EKONOMIE – KARTIČKY K AKTIVITĚ

TÉMA 6. LEKCE: SMĚNA, PENÍZE, INFLACE

KARTIČKY K AKTIVITĚ „SMĚNA“

(každý žák dostane proužek „mám k dispozici“/„potřebuji“)

mám k dispozici: náradí	potřebuji: boty	mám k dispozici: náradí	potřebuji: boty
mám k dispozici: boty	potřebuji: hrnce	mám k dispozici: boty	potřebuji: hrnce
mám k dispozici: hrnce	potřebuji: šaty	mám k dispozici: hrnce	potřebuji: šaty
mám k dispozici: šaty	potřebuji: potravin	mám k dispozici: šaty	potřebuji: potravin
mám k dispozici: potravin	potřebuji: náradí	mám k dispozici: potravin	potřebuji: náradí
mám k dispozici: náradí	potřebuji: boty	mám k dispozici: náradí	potřebuji: boty
mám k dispozici: boty	potřebuji: hrnce	mám k dispozici: boty	potřebuji: hrnce
mám k dispozici: hrnce	potřebuji: šaty	mám k dispozici: hrnce	potřebuji: šaty
mám k dispozici: šaty	potřebuji: potravin	mám k dispozici: šaty	potřebuji: potravin
mám k dispozici: potravin	potřebuji: náradí	mám k dispozici: potravin	potřebuji: náradí
mám k dispozici: náradí	potřebuji: boty	mám k dispozici: náradí	potřebuji: boty
mám k dispozici: boty	potřebuji: hrnce	mám k dispozici: boty	potřebuji: hrnce
mám k dispozici: hrnce	potřebuji: šaty	mám k dispozici: hrnce	potřebuji: šaty
mám k dispozici: šaty	potřebuji: potravin	mám k dispozici: šaty	potřebuji: potravin
mám k dispozici: potravin	potřebuji: náradí	mám k dispozici: potravin	potřebuji: náradí
mám k dispozici: náradí	potřebuji: boty	mám k dispozici: náradí	potřebuji: boty
mám k dispozici: boty	potřebuji: hrnce	mám k dispozici: boty	potřebuji: hrnce
mám k dispozici: hrnce	potřebuji: šaty	mám k dispozici: hrnce	potřebuji: šaty
mám k dispozici: šaty	potřebuji: potravin	mám k dispozici: šaty	potřebuji: potravin
mám k dispozici: potravin	potřebuji: náradí	mám k dispozici: potravin	potřebuji: náradí
mám k dispozici: potravin	potřebuji: náradí	mám k dispozici: náradí	potřebuji: potravin

Poznámka:

Rozstříháme pouze tučné čáry. Každý z žáků dostane proužek, který si roztrhne. Tak je zajištěno optimální promíchání lístků „mám k dispozici“/„potřebuji“.

Na této stránce je sada celkem pro 32 žáků, přičemž poslední řádek představuje dvojici, která má být vypuštěna při počtu žáků do 30.

EKONOMIE – KARTIČKY K AKTIVITĚ

TÉMA 8. LEKCE: CENNÉ PAPIRY A BURZA

SADA KARTIČEK K ROZSTŘIHÁNÍ (32 KS):

KUPUJÍCÍ Č. 1 SUMA K DISPOZICI: 1000,- Kč	PRODÁVAJÍCÍ Č. 1 AKCIE V HODNOTĚ: 800,- Kč
KUPUJÍCÍ Č. 2 SUMA K DISPOZICI: 1000,- Kč	PRODÁVAJÍCÍ Č. 2 AKCIE V HODNOTĚ: 800,- Kč
KUPUJÍCÍ Č. 3 SUMA K DISPOZICI: 1000,- Kč	PRODÁVAJÍCÍ Č. 3 AKCIE V HODNOTĚ: 800,- Kč
KUPUJÍCÍ Č. 4 SUMA K DISPOZICI: 1000,- Kč	PRODÁVAJÍCÍ Č. 4 AKCIE V HODNOTĚ: 800,- Kč
KUPUJÍCÍ Č. 5 SUMA K DISPOZICI: 1200,- Kč	PRODÁVAJÍCÍ Č. 5 AKCIE V HODNOTĚ: 900,- Kč
KUPUJÍCÍ Č. 6 SUMA K DISPOZICI: 1200,- Kč	PRODÁVAJÍCÍ Č. 6 AKCIE V HODNOTĚ: 900,- Kč
KUPUJÍCÍ Č. 7 SUMA K DISPOZICI: 1200,- Kč	PRODÁVAJÍCÍ Č. 7 AKCIE V HODNOTĚ: 900,- Kč
KUPUJÍCÍ Č. 8 SUMA K DISPOZICI: 1200,- Kč	PRODÁVAJÍCÍ Č. 8 AKCIE V HODNOTĚ: 900,- Kč
KUPUJÍCÍ Č. 9 SUMA K DISPOZICI: 1400,- Kč	PRODÁVAJÍCÍ Č. 9 AKCIE V HODNOTĚ: 1000,- Kč
KUPUJÍCÍ Č. 10 SUMA K DISPOZICI: 1400,- Kč	PRODÁVAJÍCÍ Č. 10 AKCIE V HODNOTĚ: 1000,- Kč
KUPUJÍCÍ Č. 11 SUMA K DISPOZICI: 1400,- Kč	PRODÁVAJÍCÍ Č. 11 AKCIE V HODNOTĚ: 1000,- Kč
KUPUJÍCÍ Č. 12 SUMA K DISPOZICI: 1400,- Kč	PRODÁVAJÍCÍ Č. 12 AKCIE V HODNOTĚ: 1000,- Kč
KUPUJÍCÍ Č. 13 SUMA K DISPOZICI: 1600,- Kč	PRODÁVAJÍCÍ Č. 13 AKCIE V HODNOTĚ: 1100,- Kč
KUPUJÍCÍ Č. 14 SUMA K DISPOZICI: 1600,- Kč	PRODÁVAJÍCÍ Č. 14 AKCIE V HODNOTĚ: 1100,- Kč
KUPUJÍCÍ Č. 15 SUMA K DISPOZICI: 1600,- Kč	PRODÁVAJÍCÍ Č. 15 AKCIE V HODNOTĚ: 1100,- Kč
KUPUJÍCÍ Č. 16 SUMA K DISPOZICI: 1600,- Kč	PRODÁVAJÍCÍ Č. 16 AKCIE V HODNOTĚ: 1100,- Kč

Poznámka:

Pokud dojde v daném kole k uskutečnění transakce, prodávající si s kupujícím také **vymění čísla** (mají je napsána na burzovním listě).

EKONOMIE – LOSOVACÍ LÍSTKY

TÉMA 9. LEKCE: TRH PRÁCE A MZDA

LOSOVACÍ LÍSTKY (8 SKUPIN PO 4 ŽÁCÍCH):

předseda vlády	místopředseda vlády	ministr	náměstek ministra
policejní ředitel	mluvčí policejního prezidia	kriminalista	dopravní strážník
ředitel strojíren	šéf konstrukce	mistr dílny obráběcích strojů	frézař
předseda zemědělského družstva	agronom	vedoucí živočišné výroby	traktorista
majitel samoobsluhy	vedoucí úseku lahůdek	prodavačka	pokladní
ředitelka školy	vedoucí učitel předmětu	učitel	školník
soudce	žalobce	obhájce	justiční stráž
scénárista	dramaturg	režisér	herec

Podle počtu žáků lze vyřadit některou čtveřici.

EKONOMIE – TEST A

TÉMA 10. LEKCE: PODNIKÁNÍ

Opakovací test na téma: Trh, peníze, banky, burza

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

1.) Vyjmenujte tři složky trhu.

2.) Definujte inflaci.

3.) Čím se zabývá Česká národní banka?

4.) Jaké máte možnosti, pokud byste chtěl(-a) prodat své akcie?
(Kde je prodat, případně na koho se obrátit.)

EKONOMIE – TEST B

TÉMA 10. LEKCE: PODNIKÁNÍ

Opakovací test na téma: Trh, peníze, banky, burza

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

1.) Které faktory ovlivňují úspěšné fungování trhu?

2.) Rozdělte inflaci podle procentního vyjádření míry inflace.

3.) Co je běžný účet?

4.) Jaké jsou rozdíly mezi akcemi a obligacemi?

EKONOMIE – TEST C

TÉMA 10. LEKCE: PODNIKÁNÍ

Opakovací test na téma: Trh, peníze, banky, burza

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

1.) Jaké mohou nastat případy nedokonalé konkurence?

2.) Co je barter?

3.) Napište příklady aktivních a pasivních bankovních operací.

4.) Vyjmenujte nejznámější druhy cenných papírů.

EKONOMIE – TEST D

TÉMA 10. LEKCE: PODNIKÁNÍ

Opakovací test na téma: Trh, peníze, banky, burza

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

1.) Definujte trh.

2.) Vyjmenujte tři funkce peněz (včetně stručného popisu, oč jde).

3.) Popište, jak vypadá bankovní soustava v České republice.

4.) Které osoby smí obchodovat na burze?

EKONOMIE – TEST A

TÉMA 13. LEKCE: EKONOMICKÁ INTEGRACE ČR DO EU

Opakovací test na téma: Makroekonomie

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

1.) Jaký je rozdíl mezi hrubou a čistou mzdou?

2.) Jaké podmínky musí v ČR splnit podnikatel jako fyzická osoba?

3.) Co je spotřební daň?

4.) Vyjmenujte čtyři nejdůležitější nástroje hospodářské politiky státu.

EKONOMIE – TEST B

TÉMA 13. LEKCE: EKONOMICKÁ INTEGRACE ČR DO EU

Opakovací test na téma: Makroekonomie

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

1.) Kde hledat práci? – Uveďte možnosti.

2.) Co jsou tzv. právnické osoby?

3.) Vysvětlete rozdíl mezi přímými a nepřímými daněmi.

4.) Vyjmenujte resorty (odvětví) národního hospodářství.

EKONOMIE – TEST C

TÉMA 13. LEKCE: EKONOMICKÁ INTEGRACE ČR DO EU

Opakovací test na téma: Makroekonomie

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

1.) Jaký je rozdíl mezi reálnou a nominální mzdou?

2.) Co je kapitál?

3.) Uvedte příklady investičních výdajů státního rozpočtu.

4.) Definujte fiskální politiku. Která instituce ji tvoří?

EKONOMIE – TEST D

TÉMA 13. LEKCE: EKONOMICKÁ INTEGRACE ČR DO EU

Opakovací test na téma: Makroekonomie

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

TŘÍDA:

DATUM:

1.) Definujte dobrovolnou a nedobrovolnou nezaměstnanost.

2.) Jaké jsou úkoly podnikatele?

3.) Která instituce tvoří a která schvaluje státní rozpočet?

4.) Charakterizujte monetární politiku státu a napište, která instituce ji tvoří.